Irene Solà

zpívám já A HORA TANČÍ

CANTO JO I LA MUNTANYA BALLA
© Irene Solà, 2019
c/o Indent Literary Agency
Originally published by Editorial Anagrama, S.A.
Czech edition © Euskaldun – nakladatelství, 2023
Translation © Michal Brabec, 2023
Afterword © Michal Brabec, 2023
ISBN 978-80-908145-1-6

La traducció d'aquesta obra ha disposat d'un ajut de l'Institut Ramon Llull.
Překlad tohoto díla byl finančně podpořen Institutem Ramona Llulle.

Kniha vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

Dne 21. ledna 2019 porota ve složení Mita Casacuberta, Guillem Gisbert, Imma Monsó, Sergi Pàmies, Isabel Obiols a Silvia Sesé udělila ocenění *Premi Llibres Anagrama de Novel·la* za nejlepší román knize *Canto jo i la muntanya balla*, jejíž autorkou je Irene Solà.

Oscarovi

Og þegar vorvindarnir blása um dalinn; þegar vorsólin skín á hvíta sinuna á árbakkanum; og á vatnið; og á tvo hvíta svani vatnsins; og laðar vornálina frammúr keldum og veitum, – hver skyldi þá trúa því að þessi grösugi friðsæli dalur búi yfir sögu vorrar fyrri ævi; og yfir forynjum hennar? Menn ríða meðfram ánni, þar sem hestar liðinna tíða hafa gert sér götur hlið við hlið á breiðu svæði öld frammaf öld, – og ferskur vorblærinn stendur gegnum dalinn í sólskininu. A slíkum dögum er sólin sterkari en fortíðin.*

Sjálfstætt fólk
(Nezávislí lidé)

HALLDÓR LAXNESS

* A když údolím zavane jarní větřík, když jarní slunce září nad suchou trávou z loňska, která halí říční břehy, a taky nad jezerem a nad dvěma bílými labutěmi na jezeře a svými lichotkami dává z houbovité země močálů vyrašit nové trávě..., kdo by si za takového dne pomyslel, že tohle zelené poklidné údolí v sobě ukrývá příběh naší minulosti a jejích přízraků? Lidé v sedlech koní kráčejí poblíž řeky, podél jejích břehů, kde bok po boku leží všechny cesty, které jednu po druhé, století za stoletím, razili koně časů minulých... a prosluněným údolím se prohání svěží vánek. Za takového dne je slunce mnohem silnější než minulost.

PRVNÍ ČÁST

BLESK

Připluly jsme bachraté. Rozbolavělé až k prasknutí. Černá břicha, obtěžkaná temnou, studenou vodou a hromy a blesky. Nesly jsme se od moře a z jiných hor a kdoví odkud ještě a kdoví, co všechno jsme viděly. Odíraly jsme vrcholky hor, jako bychom jejich kámen solily, aby tam nevyrašil ani plevel. Určovaly jsme zabarvení hřebenů a polí, lesknoucích se řek a očí vzhlížejících vzhůru. Když nás zahlédly, divoká zvěř se schoulila do doupat a přikrčila se a napřímila čumák, aby zavětřila blížící se pach smáčené země. Nad vším jsme rozprostřely svůj háv. Duby a zimostrázy a břízy a jedle. Šššššššš. A všechno hromadně utichlo, protože naše přísné zaklenutí rozhodovalo o klidu a pocitu štěstí z nepromoklé duše.

Poté, co jsme připluly, a po ustrnutí a stlačení, poté, co jsme jemný vzduch zahnaly až dolů, vypustily jsme první blesk. Prásk! Jako by se nám ulevilo. A svinutí šneci se uvnitř svých osamělých příbytků otřásli, bezbožně a bez jakékoli modlitby, zato s vědomím, že pokud se neutopí, vylezou ven a vykoupením jim bude vlahý vzduch. V tu chvíli jsme se po ohromných kapkách, velkých jako mince, rozlily, a zatímco voda dopadala na zem a trávu a kameny, v hrudních dutinách všech zvířat se rozezněl třaskavý hrom. A právě tehdy si ten muž řekl prokristovyrány.

Řekl to nahlas, protože když je člověk o samotě, netřeba přemýšlet v duchu. Prokristovyrány, ty hlupče, takhle se nechat zaskočit bouřkou. A my jsme se smály, chochocho, chochocho, a přitom mu smáčely hlavu, naše voda mu zatékala za límec košile a stékala po ramenou a bedrech, naše kapičky byly studené a vyvolávaly rozmrzelost.

Muž pocházel z jednoho domu poblíž, posazeného uprostřed hřebene, nad řekou, která byla jistojistě studená, protože se schovávala mezi stromy. Nechal tam dvě krávy, několik prasat a slepic a psa a dvě potulné kočky, ženu a dvě děti a starce. Jmenoval se Domènec. A v půli svahu měl bujný sad a u řeky špatně obdělávaná pole, to proto, že v sadu pracoval jeho starý otec, který měl záda rovná jako prkno, kdežto půdu obdělával on. Domènec si k tomuto úbočí hory přišel zkusmo zarecitovat verše. To aby viděl, jak jsou libé a jak znějí, protože když je člověk o samotě, netřeba říkat verše potichu. A onoho odpoledne, při obhlídce dobytka, našel cestou trs stročků trubkovitých, jejichž sezóna již odezněla, a nesl si je zabalené v podolku košile. Když odcházel z domu, dvounohé mládě plakalo, a ještě než vykročil, žena mu napůl vyčítavě, napůl prosebně řekla Domènecu, a Domènec stejně vyrazil. Je těžké skládat verše a pozorovat kouzlo ukryté uvnitř všeho kolem, když děti pláčou tak pronikavě jako sele stahované z kůže, z čehož se člověku rozbuší srdce, i kdyby nechtěl. Inu, chtěl se jít podívat na krávy. Musel se na ně jít podívat. Rozumí snad Sió kravám? Vůbec. Tele pořád jen búúúúúúúúú, búúúúúúúúúúúú. Zoufale. Kdepak, o kravách Sió nevěděla nic. A znovu vykřikl prokristovyrány!, protože jsme byly rychlé, hrome, nepředvídatelné a nenápadné, a zaskočily jsme ho. Prokristovyrány!, protože tele mělo ocas namotaný ve spletenci ostnatého drátu. Dráty se zachytily mezi dvěma stromy a škubajícímu se teleti rozdíraly zadní stranu nohou, které se mu teď, obnažené a špinavé, leskly krví. A tele dál búúúúúúúúú, búúúúúúúúú, lapené za ocas mezi dvěma

stromy, a jeho máma je neklidně střežila. Domènec se v průtrži vyšplhal až ke zvířeti. Nohy měl dobře stavěné, to jak si pořád odskakoval do hor trochu se nadechnout, když děti příliš křičely nebo byly příliš otravné anebo jej tížil pluh a starcovo ticho a všechna slova z úst jeho ženy Sió, která byla z Camprodonu a nechala si tenkrát pěkně zamotat hlavu, protože na vrchu hory skončila sama s mužem, který doma neměl stání, a s nemluvným starcem. A vida, přece ji Domènec občas miloval a miloval ji pořádně. Ale doma, u všech svatých, u všech čertů, to bylo k zbláznění. Lidé by se měli znát déle, než se vezmou. Něco prožít, než nadělají děti. Občas ji ještě chytal za pas a roztáčel ji dokola, jako když se namlouvali, protože Sió, bože, Sió, ty nohy! Stročky, černé jako smrt, položil na zem. Tele dál bučelo. Domènec k němu přistoupil s nataženýma rukama. Kousek po kousku. Se slovy pronášenými hlubokým hlasem krotitele. Pšššt, pšššt. Máma jej nedůvěřivě sledovala. Z Domènecových vlasů crčelo. Až dorazí domů, bude si muset ohřát vodu, aby ze sebe tu zimu a déšť smyl. Podíval se na dráty, které zvířeti s každým dalším škubnutím rozdíraly nohy. Chytil tele pevně za ocas, vytáhl nůž a zručně odřízl obnaženou kůži. A v tu chvíli jsme seslaly druhý blesk. Rychlý jako had. Rozlícený. Rozevřený jako pavučina. Blesky se ubírají, kudy se jim zachce, tak jako voda a laviny a drobný hmyz a straky, kterým všechno, co se hezky blyští, padne do oka. Vně Domènecovy kapsy se nůž zaleskl jako poklad, jako drahý kámen, jako hrst mincí. V naleštěném kovovém ostří jsme se zrcadlily. Jako by otevíralo náruč, jako by nás k sobě pobízelo. Blesky uhodí, kam se jim zachce, a druhý blesk uhodil do Domènecovy hlavy. A prošel jí skrz, až k srdci. A všechno, co viděl v očích, bylo sežehnutě černé. Muž se skácel na zem, do trávy, a louka mu k líci přitiskla svou tvář a všechna naše voda, polekaná a spokojená, mu při hledání ještě nesmočené pokožky zatékala za rukáv košile, za opasek, za spodní prádlo a ponožky. Inu, zemřel. A kráva odběhla jako smyslu zbavená a tele honem za ní.

Čtyři ženy, které to viděly, přišly blíž. Ponenáhlu. Protože nebyly zvyklé pociťovat zájem o to, jakým způsobem lidé umírají. Ani zájem o přitažlivé muže. Ani o ty ošklivé. Jenže z daného výjevu přecházel až zrak. Všude kolem se rozhostilo tak jasné světlo, že už by žádného svitu nebylo více zapotřebí. Nůž přivolal blesk a bílý blesk zamířil neomylně jako do terče do mužovy hlavy, rozčísl mu vlasy, a krávy se zběsile rozutekly jako v nějaké veselohře. O mužových vlasech a podobě blesku by se měla složit píseň. Dalo by se mu v ní dát do vlasů perly, bílé jako záře nože. A vypovědět o jeho těle a o rozevřených rtech a očích jasných jako sklenka, do nichž zatéká déšť. A o tváři, navenek tak hezké a zevnitř tak spálené. A o vodě, která mu jako stružka stékala po hrudi a po zádech, jako by ho chtěla odnést s sebou. A v písni by se zpívalo o jeho rukách, krátkých, tlustých, mozolnatých, jedna otevřená jako květ spatřující blížící se včelku, druhá držící se nože jako skály, která se dostala dovnitř stromu.

Jedna z žen, ta se jménem Margarida, mu sáhla na ruku, napůl aby zjistila, jestli muž s bleskem uvnitř pálí, napůl jen z něžnosti. A tak když ho ženy nechaly být a posbíraly odložené, vodou nacucané stročky a výjev považovaly za ukončený, protože se dalo dělat spoustu jiných věcí a nad spoustou jiných přemýšlet, jako bychom se nakazily jejich spokojeností a vykonanou prací, přestaly jsme prolévat vodu. Ukojené. Rozhánějící se. A když bylo jisté, že jsme přestaly nadobro, ptáci přiskotačili doprostřed větvoví a se žaludečkem plným komárů si prozpěvovali píseň přeživších, celí rozčepýření a plni zloby vůči nám. Neměli si co stěžovat, když z nás ani nepadaly kroupy, vždyť jsme zapršely jen tolik, že to zabilo člověka a pár šneků. Vždyť jsme ani neshodily žádné hnízdo a nezaplavily žádné pole.

Tak jsme se stáhly. Vyčerpané. A pohlédly jsme na vykonané dílo. Z listů a větví kapala voda a my jsme, vyprázdněné a ochablé, odpluly jinam.

Jednou z nás pršely žáby a jindy zas ryby. Ale nejlepší je krupobití. Na vesnice a lebky a rajčata se řítí nádherné kroupy. Kulaťoučké a ledové. A meze a pěšiny se plní ledovými drahokamy. Žáby dopadaly jako prokletí. Muži a ženy utíkali a žáby, malinkaté žabičky, se schovávaly. Běda. Ryby se na hlavy mužů a žen snášely jako požehnání, jako facky, a lidé se smáli a zvedali je k nebi, jako by nám je chtěli vrátit, ale nechtěli a ani my bychom o ně nestály. Žáby nám v břiše kvákají. A ryby se sice přestanou hýbat, ale nezemřou. Ale na tom nesejde. Nejlepší ze všeho je krupobití.